

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.7.39>

## ZASADY REGULACJI PRAWNEJ ZAPEWNIENIA PRAW I UZASADNIONYCH INTERESÓW DZIECI NA UKRAINIE

**Oksana Czerniak**

*prawnik, absolwent wydziału prawa administracyjnego, własności intelektualnej i prawa cywilnego  
Kijowski Uniwersytet Własności Intelektualnej i Prawa Narodowy Uniwersytet „Odeska Akademia Prawa”  
(Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-0991-4477

*pravo21v@gmail.com*

**Adnotacja.** Badanie praw dziecka wymaga fundamentalnego zbadania zasad, na których opiera się współczesna koncepcja praw dziecka i uzasadnionych interesów. Choć głębokie zrozumienie konieczności opieki nad potomstwem jest niemal tak stare jak cywilizacja ludzka, prawa dziecka w obecnym rozumieniu są dziedzictwem ostatnich stuleci i nadal podlegają szybkim przemianom. W ciągu ostatniego półtora wieku nastąpiła radykalna zmiana podstawowych zasad postrzegania dziecka, jego praw i uzasadnionych interesów. Zmieniają się zasady regulacji prawnej zapewnienia praw i słusznym interesów dzieci na Ukrainie, podobnie jak kultura prawna naszego kraju, na którą wpływają czynniki historyczne i społeczne, wśród których szczególnie miejsce zajmują procesy integracji europejskiej, a także zmiany technologiczne związane z niepohamowanym rozprzestrzenianiem się najnowszych osiągnięć w dziedzinie komunikacji, bioinżynierii itp. Artykuł poświęcony jest badaniu głównych zasad i podstaw ideologicznych regulacji prawnych zapewniających prawa i uzasadnione interesy dzieci na Ukrainie na obecnym etapie ich rozwoju. Główne wnioski formułuje się następująco: zasady regulacji prawnej zapewnienia praw i uzasadnionych interesów dzieci na Ukrainie charakteryzują się dynamizmem, złożonością i indywidualnym podejściem; na ich rozwój wpływają zasady leżące u podstaw prawnej regulacji praw dziecka w europejskiej przestrzeni prawnej; zasady regulacji prawnej zapewnienia praw i słusznym interesów dziecka powinny być brane pod uwagę, jako pożądane wytyczne, przez wszystkich, którzy bezpośrednio lub pośrednio biorą udział w ich tworzeniu lub wdrażaniu – państwo, właściwe organy lokalne, społeczeństwo obywatelskie organizacje.

**Słowa kluczowe:** zasady, zapewnienie praw, interesy prawne, dzieci, koncepcje, ustawodawstwo, małoletnie dziecko, małoletnie dziecko, prawa dziecka, regulacje prawne, ochrona dzieci.

## PRINCIPLES OF LEGAL REGULATION OF ENSURING THE RIGHTS AND LEGITIMATE INTERESTS OF CHILDREN IN UKRAINE.

**Oksana Cherniak**

*Lawyer, Graduate Student at the Department of Administrative Law, Intellectual Property and Civil-Legal Disciplines of the Kyiv University of Intellectual Property and Law, Odesa Law Academy (Odesa, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-0991-4477

*pravo21v@gmail.com*

**Abstract.** The study of children's rights requires a fundamental study of the principles on which the modern concept of children's rights and legitimate interests is based. Although the deep understanding of the need to care for offspring is almost as old as human civilization, the rights of children, in their current understanding, are the heritage of recent centuries and continue to undergo rapid transformations. Over the past century and a half, there has been a radical change in the fundamental principles of the perception of the child, his rights and legitimate interests. The principles of legal regulation of ensuring the rights and legitimate interests of children in Ukraine are changing, as is the legal culture of our country, being influenced by historical and social factors, among which the European integration processes occupy a special place, as well as technological changes associated with the irresistible spread of the latest achievements in the field of communications, bioengineering, etc. The article is devoted to the study of the main principles and ideological foundations of the legal regulation of ensuring the rights and legitimate interests of children in Ukraine at the current stage of their development. The main conclusions are formulated as follows: the principles of legal regulation of ensuring the rights and legitimate interests of children in Ukraine are characterized by dynamism, complexity and an individual approach; their development is influenced by the principles underlying the legal regulation of children's rights in the European legal space; the principles of legal regulation of ensuring the rights and legitimate interests of children should be taken into account, as desirable guidelines, by all those who, directly or indirectly, are involved in their creation or implementation - the state, competent local bodies, civil society organizations.

**Key words:** principles, ensure the rights, legitimate interests, children, concept, legislation, minor child, children's rights, legal regulation, child protection.

## ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

*Оксана Черняк*

*адвокат, аспірантка кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності  
та цивільно-правових дисциплін*

*Київського університету інтелектуальної власності та права*

*Національного університету «Одеська юридична академія» (Київ, Україна)*

*ORCID ID: 0000-0003-0991-4477*

*pravo2lv@gmail.com*

**Анотація.** Вивчення прав дитини зобов'язує фундаментального дослідження принципів на яких базується сучасна концепція прав та законних інтересів дітей. Хоча глибинне розуміння необхідності піклуватися про нащадків чи не давніше за людську цивілізацію, права дітей, у сьогоденному їх розумінні, є надбанням останніх століть та продовжують зазнавати швидких трансформацій. За останні півтора століття спостерігається докорінна зміна основоположних засад сприйняття дитини, її прав та законних інтересів. Принципи правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні змінюються, як змінюється і правова культура нашої держави, зазнаючи впливу історичних та соціальних чинників, серед яких особливе місце посідають євроінтеграційні процеси, а також технологічні зміни, що пов'язані з непереможним розповсюдженням новітніх досягнень в сфері комунікацій, біоінженерії тощо. Стаття присвячена дослідженню основних принципів та ідейних засад правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні на сучасному етапі їх розвитку. Основні висновки сформульовано наступним чином: принципам правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні притаманні динамічність, комплексність та індивідуальний підхід; на їх розвиток впливають принципи, що закладені в основу правового регулювання прав дітей у європейському правовому просторі; принципи правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей мають братися до уваги, як бажані орієнтири, усіма, хто, прямо чи опосередковано, дотичний до їх створення чи реалізації – державою, компетентними місцевими органами, організаціями громадянського суспільства.

**Ключові слова:** принципи, забезпечення прав, законні інтереси, діти, поняття, законодавство, малолітня дитина, неповнолітня дитина, права дітей, правове регулювання, захист дітей.

**Вступ.** Принципи правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей, у тому чи іншому аспекті, неодноразово привертали увагу вітчизняних вчених. Серед яких такі українські науковці як: Ю. Завгородня, Н. Крестовська, Н. Опольська, І. Позігун, С. Саблук, В. Стешенко, Ю. Трестер, Т. Хуторянська, В. Шамраєва та ін. Однак, ряд робіт зосереджено лише на принципах кримінальної ювенальної юстиції щодо неповнолітніх, що не дозволяє досягнути та систематизувати всі основоположні засади, що покладені в основу регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні. Крім того, міжнародне та національне законодавство щодо регулювання прав та законних інтересів дітей зазнає постійних змін, так само як і правова культура нашої держави, що призводить до необхідності переосмислення та вивчення сформульованого питання на сучасному етапі. Звернення до вказаної теми є актуальним оскільки відображає потребу оновлення доктринальних напрацювань щодо поняття та змісту правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні задля їх відповідності чинному законодавству, що змінюється задля потреб сучасного суспільства.

**Основна частина.** Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати поняття та розкрити зміст принципів правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні. Досягнення сформульованої мети передбачає виконання наступних завдань: викласти існуючі принципи правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні; систематизувати їх; виокремити та проаналізувати особливості. Мета дослідження зумовлює використання наступної системи загальнонаукових та спеціально-наукових методів: діалектичний, історико-правовий, логіко-семантичний, формально-логічний, філологічний та порівняльно-правовий. Методологічним фундаментом нашого дослідження обрано діалектичний метод пізнання, особливість якого проявляється в тому, що він спрямований на виявлення суперечностей в об'єкті пізнання, встановлення закономірностей існування та тенденцій його розвитку. Історико-правовий метод дозволяє вивчити витоки та особливості опису міжнародного та національного законодавства про права дітей. Використання логіко-семантичного методу, формально-логічного та філологічного методів зумовлюється необхідністю повноцінного дослідження поняттєвого апарату та застосовуваних дефініцій. Порівняльно-правовий метод є необхідним з огляду на доцільність проведення порівняльно-правового дослідження принципів правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні, з аналогічними принципами за законодавством Європейського Союзу, інших держав.

По-перше, слід наголосити на тому, що принципи правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні є динамічними та не визначаються виключно внутрішніми національними процесами. Традиційно, задля унеможливлення термінологічних суперечностей, наведемо дефініції термінів «права дитини» та «принцип», що відповідають розумінню, покладеному в основу дослідження. Права дитини – це комплекс прав і свобод, який характеризує правовий статус дитини з урахуванням особливостей розвитку людини до повноліття; складова частина загального комплексу прав людини, який становить правовий статус будь-якої фізичної особи; закріплені в міжнародному праві у вигляді загальновизнаних стандартів, що містяться

у міжнародних угодах і рекомендаціях міжнародних організацій, зокрема в Декларації прав дитини (1959 р.) і Конвенції про права дитини (1989 р.) (Тлумачний термінологічний словник з конституційного права, 2016). Принцип (лат. *principium*: основа, начало) – основа певної сукупності фактів, теорії, науки; визначальне положення, вихідний пункт, передумова певної концепції або теорії. ... Поняття стосується також етичних проблем, зокрема називає внутрішнє моральне переконання індивіда (Літературознавча енциклопедія у двох томах, 2007).

Одним з визначальних чинників, без якого не можливо створити достовірну систему принципів, що скеровують напрямок розвитку правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні є вплив європейської правосвідомості. Передовсім, звичайно, цей вплив реалізовується завдяки міжнародним нормативно-правовим актам та міжнародним організаціям, інститутам, а характерною ознакою його є охоплення територій без урахування меж географічних кордонів.

Слід проаналізувати перелік принципів юстиції, дружньої до дитини, що міститься у проекті Закону України «Про юстицію, дружню до дитини»: 1) забезпечення найкращих інтересів дитини; 2) верховенства права; 3) презумпції невинуватості; 4) поваги до людської гідності; 5) заборони дискримінації; 6) забезпечення участі дитини у розгляді та вирішенні її справи; 7) спеціалізації; 8) доступності; 9) розумності строків; 10) міждисциплінарності; 11) проактивності; 12) забезпечення відновного примирення; 13) співрозмірності (пропорційності) відповідальності дитини у конфлікті з законом; 14) забезпечення процесуальних прав дитини у контакті з законом; 15) індивідуалізації підходу до дитини у контакті з законом (Проект Закону про юстицію, дружню до дитини, 2021). Не вдаючись до детального аналізу юридичної техніки вищевказаного законопроекту, зосередимося на тому, що сформовані принципи цілком узгоджуються із принципами, що сформовані у Конвенції про права дитини. Це, на нашу думку, підтверджує позитивну динаміку базисних змін проектів нормативно-правових документів України завдяки впливу міжнародно-правових актів. Проект Закону України «Про юстицію, дружню до дитини» містить перелік принципів, що, навіть сторонньому спостерігачу, нагадає перелік принципів, що випливають із Конвенції про права дитини.

Цікавим видається також запитання, сформульоване Трестер Ю.О. – що таке "інтереси дитини", оскільки нормативно-правового визначення даного поняття не існує ... чи тотожні інтереси дітей та інтереси дорослих, чи не вступають вони в суперечність ... інтереси дорослих досить часто є антагоністичними по відношенню до інтересів дітей ... необхідно зрозуміти, хто визначає інтереси дітей та інтереси дорослих, хто їх корегує, зважаючи на життєві обставини, рівень життя, географічні умови, релігійні постулати тощо (Трестер, 2014).

Викликає оптимізм твердження Кириченко Т.С. про те, що Україна вже не лише приєднується до чинних Конвенцій, але й бере активну участь у розробці нових міжнародних інструментів у сфері сімейного права як, наприклад Європейської конвенції з усиновлення, Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення, Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших форм сімейного утримання (Кириченко, 2023).

Шамраєва В.М. підкреслює: поряд із визнанням основних прав і свобод, низка міжнародно-правових документів присвячена захисту прав окремих груп; дані норми були закріплені з огляду на випадки дискримінації через їх незахищене та вразливе становище; в той же час необхідно підкреслити, що визначені групи не мають більше прав у порівнянні з іншими (Шамраєва, 2023).

Зрозуміло, що хоча не кожна людина є дитиною, кожна дитина – людська істота. Тож, як слушно зауважує Стичинська А.Б., до основних принципів прав і свобод людини які транслуються і на дітей, відносять принцип їх поваги, принцип недискримінації та рівності, принцип універсальності прав людини, принцип рівноправ'я та рівності народів (Стичинська, 2022). Поширення на дітей загальних принципів прав і свобод людини є безспірним, однак, на нашу думку, вимагає обережності під час такого узагальнення.

Вивчаючи сучасне розуміння прав дітей Завгородня Ю.С. вказує, що права дитини значною мірою є тими ж людськими правами (йдеться про права першого покоління); інша частина прав дитини – соціальні, культурні, економічні – на відміну від людських прав мають урахувувати потреби дитини та вразливість носіїв цих прав (Завгородня, 2021).

Зима Н.Ф. акцентує увагу на тому, що зі змісту Конвенції випливає висновок, що тут містяться безпосередні норми-принципи захисту прав і свобод дитини: принцип недискримінації; принцип нерозлучення з батьками, а інші принципи випливають зі змісту норм конвенції, а саме принципи: як найповнішого забезпечення інтересів дитини; обов'язків держави, батьків, сім'ї та громади; життя, виживання та розвитку дитини; громадянства; збереження ідентичності дитини; свободи самовираження та інформації; батьківської відповідальності; захисту від насильства та недбалого поводження (з боку сім'ї чи опікунів); усиновлення (удочеріння) і перегляду опікунства; спеціального захисту дітей-біженців, національних меншин та корінного населення; особливого піклування про дітей-інвалідів; захисту від економічної, сексуальної та інших форм експлуатації, від незаконного вживання наркотичних засобів та психотропних речовин; відновлення гідності дітей, які порушили кримінальне законодавство; заборони призову на військову службу дітей до 15 років, їх прямої участі у воєнних діях тощо (Зима, 2019). Більше імпонує підхід В.М. Стешенка, що, аналізуючи частину I Конвенції 1989 р. зазначає: керівні принципи – загальні вимоги до всіх прав: визначення поняття «дитина» (стаття 1), недискримінація (стаття 2), найкращі інтереси дитини (стаття 3), право на життя, виживання і розвиток (стаття 6), а також повага до поглядів дитини (стаття 12) (Стешенко, 2019).

Також вважаємо за доцільне згадати про Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми, прийняті Резолюцією A/RES/63/142 Генеральної Асамблеї ООН 24 лютого 2010 р. (Керівні принципи щодо

альтернативного догляду за дітьми, 2010). Петрочко Ж.В. слушно зауважує: Керівні принципи встановлюють, що ключовими елементами системи прийняття рішень в найкращих інтересах дітей у складних життєвих обставинах є принцип необхідності та принцип відповідності. Принцип необхідності передбачає, що перш ніж буде прийнято рішення щодо вилучення дитини, слід провести ретельну оцінку її потреб із залученням усіх зацікавлених сторін та самої дитини. Принцип відповідності забезпечує вивчення і врахування індивідуальних потреб дитини при її влаштуванні у відповідну форму альтернативної опіки (Петрочко, 2014).

Досліджуючи принципи сімейного права М. Менджул зробила цікавий висновок: можна виділити дві такі форми застосування принципів сімейного права: переважне застосування принципів права через закріплення їх у правових нормах; безпосереднє застосування принципів права у судовій практиці, зокрема й учасниками сімейних відносин ... застосування принципів сімейного права може мати прямий вертикальний ефект, згідно з яким принципи сімейного права застосовуються безпосередньо у регулюванні сімейних відносин, та непрямий вертикальний ефект, коли принципи сімейного права регулюють сімейні відносини через норми сімейного права, які їх відображають (Менджул, 2019). Вважаємо, що аналогічну думку можливо висловити і щодо принципів правового регулювання прав і законних інтересів дітей.

На думку Н.М. Опольської, принципи правового захисту дитини нерозривно пов'язані з принципами ювенального права, оскільки вони взаємодіють як часткове з цілим (Опольська, 2011). Принципи правового захисту прав дитини формуються державами відповідно до власної правової культури. Досліджуючи ювенальну правову культуру Н.М. Крестовська вказала: структурно правова культура – сукупність усіх позитивних правових явищ певного суспільства, що виражається у стані правосвідомості громадян і посадових осіб держави, рівнях досконалості чинного законодавства, законності і правопорядку, розвитку юридичної техніки, культури правотворчості та правозастосування (Крестовська, 2010).

В контексті дослідження принципів правового регулювання прав дітей варто також зазначити, що на їх формування значною мірою впливають базисні правові почуття щодо дітей. За визначенням тлумачного термінологічного словника з конституційного права правові почуття – елемент правової психології, правосвідомості, особливий вид психологічного сприйняття права та правових явищ, емоційна реакція, пов'язана з правовою дійсністю, правові переживання; правові почуття стимулюють сприйнятливості людини, соціальних угруповань, посадових осіб, державних органів, засобів масової інформації тощо до права, правопорядку, стилю реалізації правових норм і принципів до законотворчого процесу, практичної діяльності правоохоронних органів тощо (Тлумачний термінологічний словник з конституційного права, 2016).

Підтримка всіх принципів правового регулювання прав дітей вимагає дотримання балансу багатьох інтересів. На сьогоднішній день вітчизняні виклики безпрецедентні – Україна має підтримувати на належному рівні задекларовані економічні права дітей, та в той же час – знаходити ресурси для впровадження політики, що забезпечує створення та реалізацію ефективного правового регулювання щодо нематеріальних прав дітей. Це, на нашу думку, вимагає виваженості, поміркованості та навіть компромісів.

Зауважуємо, що останнім часом європейський правовий дискурс зміщує акценти з забезпечення виживання на забезпечення нематеріальних прав дитини, створення правового регулювання, що забезпечення захист людської гідності дитини. За твердженням Крестовської Н.М. людську гідність дитини як її суб'єктивне право інституціоналізовано шляхом нормативного закріплення міжнародними конвенціями, національним законодавством та практикою судового захисту на національному та наддержавному рівні (Крестовська, 2018).

Крім того, постійно переосмислюється і сама концепція жорстокого поводження. Убезпечити дитину від означених проявів агресії – складна і необхідна місія, як для кожної окремої держави, так і для всього людства. Досліджуючи міжнародні стандарти захисту прав дітей І.О. Позігун слушно зауважує: в свою чергу ратифікувавши міжнародні договори, наша країна повинна звітувати про приведення національного законодавства до вимог Конвенції ООН про права дитини, а Комітет ООН з прав дитини здійснює спостереження з відповідними зауваженнями та конкретними рекомендаціями; таким чином, можна простежити вплив міжнародних стандартів на формування політики в нашій державі (Позігун, 2022).

**Висновки.** Таким чином, принципи правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні – це основоположні ідеї, що впливають на формування та здійснення правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні. Принципи правового регулювання прав та законних інтересів дітей в Україні тісно переплетені з правовою культурою та правовими почуттями українського народу щодо дітей. Такі принципи не можуть суперечити принципам, що покладені в основу правового регулювання прав та законних інтересів людини. Принципам правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей в Україні притаманні динамічність, комплексність та індивідуальний підхід, значного впливу вони зазнають з боку принципів, що закладені в основу правового регулювання прав дітей у європейському правовому просторі. Принципи правового регулювання забезпечення прав та законних інтересів дітей мають братися до уваги, як бажані орієнтири, усіма, хто, прямо чи опосередковано, дотичний до їх створення чи реалізації – державою, компетентними місцевими органами, організаціями громадянського суспільства.

#### Література:

1. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / за заг. ред. д. ю. н., проф. Л. Р. Наливайко. К.: «Хай-Тек Пресс», 2016. 628 С. С. 427. URL: [https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK\\_2016\\_ispr.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK_2016_ispr.pdf)

2. Літературознавча енциклопедія у двох томах. Київ. Видавничий центр «Академія». 2007, Т. 2. 624 С. (Енциклопедія ерудита) С. 271. URL: [https://ia601007.us.archive.org/7/items/literaturoznachat2/Literaturoznachcha\\_T\\_2.pdf](https://ia601007.us.archive.org/7/items/literaturoznachat2/Literaturoznachcha_T_2.pdf)
3. Проект Закону про юстицію, дружню до дитини №5617 від 04.06.2021 р. URL: [https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=72137](https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72137)
4. Трестер Ю.О. До питання аналізу Конвенції ООН про права дитини. Інвестиції: практика та досвід. № 9 / 2014. С. 156-159. URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/9\\_2014/37.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2014/37.pdf)
5. Кириченко Т.С. Цивільно-правове регулювання захисту прав дітей в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 155-158. URL: [http://www.lsej.org.ua/2\\_2023/34.pdf](http://www.lsej.org.ua/2_2023/34.pdf)
6. Шамраєва В.М. Захист окремих груп осіб на рівні ООН та в рамках регіональних систем захисту прав людини. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 76: частина 2. С. 278-284. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/05/46.pdf>
7. Стичинська А.Б. Принципи прав і свобод дитини у формуванні державної і міжнародної політики. *Науковий журнал «Політик»*. 2022. Випуск 1. С. 76-81. URL: [http://politicus.od.ua/1\\_2022/13.pdf](http://politicus.od.ua/1_2022/13.pdf)
8. Завгородня Ю.С. Сучасне розуміння прав дітей. *Нове українське право*. 2021. Вип. 4, С. 20-25. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/74/65>
9. Зима Н.Ф. Принципи правового захисту прав та свобод дитини. *Юридичний бюлетень*. 2019. Випуск 11. ч. 1. С. 35-42. URL: [http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part\\_1/6.pdf](http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part_1/6.pdf)
10. Штещенко В.М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Штещенко. – 2-ге вид., змінене. Харків : Право, 2019. 392 С. С. 49. URL: [https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc\\_7\\_cory.pdf](https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_7_cory.pdf)
11. Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми, прийняті Резолюцією A/RES/64/142 Генеральної Асамблеї ООН 24 лютого 2010 р. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/8776/file>
12. Петрович Ж.В. Найкращі інтереси дитини: сутність і шляхи забезпечення. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя*. 2014. № 3. С. 70-74. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/8992/1/Nzspp\\_2014\\_3\\_13.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/8992/1/Nzspp_2014_3_13.pdf)
13. Менджул М.В. Застосування принципів сімейного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 49-53. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/9.pdf>
14. Опольська Н.М. Принципи правового захисту дитини. *Держава і право*. 2011. Випуск 51. С. 40-45. URL: <http://surl.i/tssttc>
15. Крестовська Н.М. Ювенальна правова культура. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2010. т. 9, С. 129-135. URL: <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom9/15.pdf>
16. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права. / за заг. ред. д. ю. н., проф. Л. Р. Наливайко. К.: «Хай-Тек Пресс», 2016. 628 С. С. 442. URL: [https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK\\_2016\\_ispr.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK_2016_ispr.pdf)
17. Крестовська Н.М. Людська гідність дитини: моральні та правові аспекти. *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. Sv. 5, Vyd. 5. С. 35-41. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol\\_2018\\_5\\_5\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_5_7)
18. Позігун І.О. Міжнародні стандарти захисту прав дітей. *Південноукраїнський правничий часопис*. 4-2022, ч. 3. С. 158-163. URL: [http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part\\_3/26.pdf](http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_3/26.pdf)

#### References:

1. Nalyvaiko, L. R. (Eds.). (2016). *Tlumachnyi terminolohichnyi slovnyk z konstytutsiinoho prava [Interpretive terminological dictionary of constitutional law]* Kyiv: Khai-Tek Press. [in Ukrainian]. URL: [https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK\\_2016\\_ispr.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK_2016_ispr.pdf)
2. *Literaturoznachcha entsyklopediia u dvokh tomakh* (2007). [Literary encyclopedia in two volumes]. Kyiv, Vydavnychiy tsentr «Akademii». (Vols. 2). [in Ukrainian]. URL: [https://ia601007.us.archive.org/7/items/literaturoznachat2/Literaturoznachcha\\_T\\_2.pdf](https://ia601007.us.archive.org/7/items/literaturoznachat2/Literaturoznachcha_T_2.pdf)
3. *Proekt Zakonu pro yustytysiiu, druzhniu do dytyny №5617, 04.06.2021 [Draft Law on child-friendly justice №5617, 04.06.2021]* URL: [https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=72137](https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72137) (accessed: 25.04.2024) [in Ukrainian].
4. Trester, Yu.O. (2014). *Do pytannia analizu Konventsii OON pro prava dytyny. Investytysii: praktyka ta dosvid [Regarding the analysis of the UN Convention on the Rights of the Child. Investments: practice and experience]*. [in Ukrainian]. URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/9\\_2014/37.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2014/37.pdf)
5. Kyrychenko, T.S. (2023). *Tsyvilno-pravove rehuliuвання zakhystu prav ditei v Ukraini. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Civil law regulation of the protection of children's rights in Ukraine]*. [in Ukrainian]. URL: [http://www.lsej.org.ua/2\\_2023/34.pdf](http://www.lsej.org.ua/2_2023/34.pdf)
6. Shamraieva, V.M. (2023). *Zakhyst okremykh hrup osib na rivni OON ta v ramkakh rehionalnykh system zakhystu prav liudyny [Protection of certain groups of persons at the UN level and within regional human rights protection systems]*. Uzhhorod: Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. (Vols. 2). (pp. 278-284). [in Ukrainian]. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/05/46.pdf>
7. Stychynska, A.B. (2022). *Pryntsypy prav i svobod dytyny u formuvanni derzhavnoi i mizhnarodnoi polityky [The principles of the rights and freedoms of the child in the formation of state and international policy]*. Odesa: Naukovyi zhurnal «Politykus». (Vols 1). (pp. 76-81). [in Ukrainian]. URL: [http://politicus.od.ua/1\\_2022/13.pdf](http://politicus.od.ua/1_2022/13.pdf)
8. Zavorodnia, Yu.S. (2021) *Suchasne rozuminnia prav ditei [Modern understanding of children's rights]* Kyiv: Nove ukrainske pravo. (Vols. 4). (pp. 20-25). [in Ukrainian]. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/74/65>

9. Zyma, N.F. (2019). *Pryntsypy pravovoho zakhystu prav ta svobod dytyny [Principles of legal protection of the rights and freedoms of the child]* Odesa: Yurydychnyi biuleten. (Vols. 11). (pp. 35-42). [in Ukrainian]. URL: [http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part\\_1/6.pdf](http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part_1/6.pdf)
10. Steshenko, V.M. (2019) *Pravovyi zakhyst prav ditei ta pidlitkiv i bezpechnyi informatsiyni prostir [Legal protection of the rights of children and adolescents and a safe information space]*. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian]. URL: [https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc\\_7\\_copy.pdf](https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_7_copy.pdf)
11. (2010). *Kerivni pryntsypy shchodo al'ternatyvnoho dohliadu za ditmy, pryiniati Rezoliutsiieiu A/RES/64/142 Heneralnoi Asamblei OON 24.02.2010 [The guiding principles regarding alternative care for children are adopted by the Resolution A/RES/64/142 of the UN General Assembly 24.02.2010]*. [in Ukrainian]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/8776/file>
12. Petrochko, Zh.V. (2014). *Naikrashchi interesy dytyny: sutnist i shliakhy zabezpechennia [The best interests of the child: the essence and way of ensuring]*. Nizhyn: Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. (Vols.3). (pp. 70-74). [in Ukrainian]. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/8992/1/Nzspp\\_2014\\_3\\_13.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/8992/1/Nzspp_2014_3_13.pdf)
13. Mendzhul, M.V. (2019). *Zastosuvannia pryntsypiv simeinoho prava [Application of the principles of family law]*. Kyiv: Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. (Vols. 11). (pp. 49-53). [in Ukrainian]. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/9.pdf>
14. Opolska, N.M. (2011). *Pryntsypy pravovoho zakhystu dytyny [Principles of legal protection of children's rights]*. Kyiv: Derzhava i pravo. (Vols. 51). (pp. 40-45). [in Ukrainian]. URL: <http://surl.li/tsstc>
15. Krestovska, N.M. (2010). *Yuvenalna pravova kultura [Juvenile legal culture]*. Odesa: Naukovi pratsi NU OUA (Vols.9). (pp. 129-135). [in Ukrainian]. URL: <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom9/15.pdf>
16. Nalyvaiko, L. R. (Eds.). (2016). *Tlumachnyi terminolohichnyi slovnyk z konstytutsiinoho prava [Interpretive terminological dictionary of constitutional law]* Kyiv: Khai-Tek Press. [in Ukrainian]. URL: [https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK\\_2016\\_ispr.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9779/1/SLOVNYK_2016_ispr.pdf)
17. Krestovska, N.M. (2018). *Liudska hidnist dytyny: moralni ta pravovi aspekty [Human dignity of the child: moral and legal aspects]*. Brno: Evropský politický a právní diskurz. (Vols.5). (pp. 35-41). [in Ukrainian]. URL [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol\\_2018\\_5\\_5\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_5_7)
18. Pozihun, I.O. (2022). *Mizhnarodni standarty zakhystu prav ditei [International standards for the protection of children's rights]*. Odesa: Pivdenoukrajinskyi pravnychi chasopys. (Vols.3). (pp. 158-163). [in Ukrainian]. URL: [http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part\\_3/26.pdf](http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_3/26.pdf)